

جنرل ڈیوید ایچ ایم سی

پرنسپل ڈیوید ایچ ایم سی

لاہور

Ketabton.com

پرنسپل ڈیوید ایچ ایم سی

۱۳۵۵

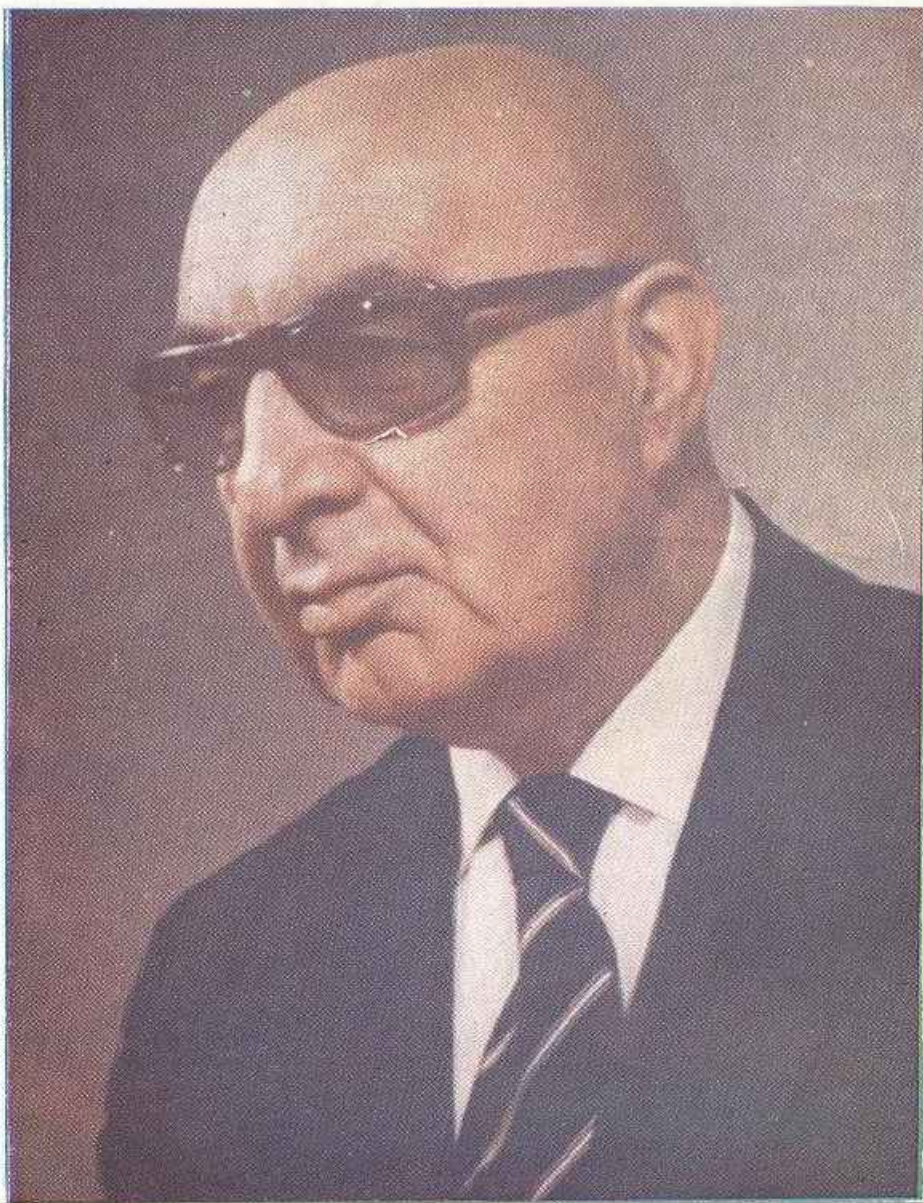
چتر نوال دکتور عبد الحکیم هلاکي

د پښتو ژبې د نوي نوي کتاب

لارښود

پښتو ټولنه - د ټپو هني خانگه

مېستم: محمد شيرين سنگري
د پښتو ټولني دخپي و نوپلر پسي لمره "۲۱۷"

ښاغلی محمد داؤد د افغانستان د دولت رئیس او صدراعظم

پښتو ژباړه

د (انگلیسي په پښتو) فونیکس ترخپرو لوړو درجو ته ، پښتو ټولني تصحیح وینو
 چې د (پښتو په انگلیسي) فونیکس هم د چاپ دپاره تیار کړي . ددی دپاره
 چې لوستونکي په لفظ کې مشکلات ونه ویني لازمه ده چې لفظ په فونیکس
 تورو ویکل شو . د فونیکس phonemic تورو د ټاکلو دپاره پښتو ټولني د ژبو پوهانو
 او علمي موسسو نمایندگانو ته بلنه ورکړه چې فونیکس توري تعیین او ثبت کړي .
 د تورو ټاکلو نه پس ، د ژبو پوهني لومړی مدیر خیر نوال دکتور عبدالحکیم هلالی ته
 وظیفه ورکړه چې په دې باره کې یو مفصله علمی سیرزه ولیکي .
 خو لکه چې د فونیکس تورو په باب علمي کمیتي فیصله دروې پر لږه کچه
 صیغه چې د کیدو د مخنیوي دپاره بهر مملکتوال ددی پر لږې حرکت او کړي .
 دا هم باید وویل شي چې دغه لارښود لوازمو لکه د میک اریډج لري . په لاسني تورو باندې
 د پښتو د لیک لارولو په برخه کې نوي د مخنیوي اتصاله تخنیکي او با نورو ملخو طو لکه چې
 د دولت له خوا ځانگړي تصحیح وینول شي او یا بهر پر لږه تصحیح کړي .

خیر نوال احمد صدیق زوی
 د پښتو ټولني رئیس

الفهرست

عنوان

مخ

ل و م و ن و ب و ر خ ه

- ۱ - سریزه ۱
- ۲ - دینتورژنی منای سوې فونیمیکه الفبی ۸
- ۳ - د فونیمیکي الفبی احتیاطی توری ۱۱
- ۴ - فونیمیکه الفبی اودخیلی عزنی کلمې ۱۳
- ۵ - دینتورژنی بشپړه فونیمیکه الفبی ۲۲

د و ه ه د ب ر خ ه

- ۶ - دکوهستان شفق (پینوا) ۲۷
- ۷ - لنډې ۳۳
- ۸ - خومره به سبه وي (الفت) ۳۵
- ۹ - لنډې ۳۸
- ۱۰ - سپونې (پینوا) ۴۰
- ۱۱ - لنډې ۴۴
- ۱۲ - ساقی (اجمل خټک) ۴۶
- ۱۳ - سپونې (لایق) ۴۸
- ۱۴ - محشر (عبدالباری جمالی) ۵۱

ديرينه

پښتو ژبې ښځين خصوصيتونه داوسني معمول ليك
په مرسته په واقعي بڼه نه څرگندين ي. ددې
علت دادی چي :

(۱) د پښتو ژبې په اوسني ليك كې حيني واوونه
د كامو په حينو برخو كې كومي مشخصي علامې (گرافيمونه)
نه لري؛ لكه: د { ډ ږ ل } كلرم چي د پنځو فونيمونو
(ښځينو واحدونو) / z - ə - r - ə - l / څخه جوړه ده،
خو په ليك كې يوازي په درو تورو { ډ - ږ - ل } سره ليكله كيږي.

(۲) په اوسني ليك كې خو مختلف فونيمونه په يوه توري سره ليكل كېږي. د پښتو ژبې د بېلو بېلو فونيمونو (بنخيزو - واحدونو) لکه: /o/، /u/ او /w/ د پان په اوسني مروج ليك كې يوازې يو توري { و } سته. مثالوندي په لاندي كلو كې ليدلای سئ:

کور - /kor/

سود - /sūr/

خوړل - /xwaral/

(۳) په مروج ليك كې د /a/ او /ə/ فونيمونو د پان په كولو په پای كې راغلي وي، يوازي يوه علامه { ه } سته لکه:

زه - /zə/

زړه - /zara/

پسه - /psə/

شپه - /špa/

(۴) په اوسني ليك كې كله كله د يوه فونيم (بنخيز واحد) د څرگندولو د پان دوه توري ليكل كېږي. د مثال په ډول، د اوبه،

ليکل سوي او حرکتونه یې بنوول سوي دي، لکه :
 انډول :- (انډ + وک)
 استوگن :- (آ + س + تو + گک + ن)
 او داسی نور...

دغه ډول د لوستلو یا د تلفظ د خرگند و لوستیستونه
 دیوې خوا د ډېر و لوستونکو د پاره مشکل او د بلي خوا د کلمو
 تلفظ نه افاده کوي ، بلکه یوازې د کلمو د تورو حرکتونه یا د
 کلمو توري اوسپلا بيز بېلوالی بڼي . دغه ډول سیستمونه
 د کلمو د نغیز جوړښت او ن غیز خصوصیت سره پوره سمون نه
 لري .
 دغه علت دی چې کله کله قاموس لیکونکي دستر و اشتباهاتو
 سره مخامخ سوي دي .

د پښتو ژبې په مروج لیک کې هغه کلمې چې په /a/ او
 /ɔ/ ختمیږي ، د واړه واو لوند په یوه توري { څ } سره لیکل کیږي
 خو ځینو قاموس لیکونکو دغه د واړه واو لوند چې د کلمو په پای کې
 راغلي وي د تلفظ د افادې په برخه کې ساکن بللی دي ،
 لکه :

زږه (س ز س)

زږه (ف ف س)

دغه { ه } علامه چې په پښتو کلمو کې راغلي ده ، ساکنه نه ده بلکه په لومړۍ کلمه کې د / ځ / او په دوهمه کلمه کې د / ا / دن غونډو څرگندونې یوه لیک نشه ده .

څرنگه چې د یوې خوا د پښتو ژبې دن غونډو اولیک تر منځ بېلتون موجود دی او د بلې خوا دغه د ول د تلفظ د افادې سیستمونه چې زموږ په قاموسونو کې مروج دي ، د کلمو پوره او سم تلفظ نه سي افاده کولای ، نو یوازې سه لاره به دا وي چې په پښتو قاموسونو کې د کلمو تلفظ په لاتیني تورو ولیکل سي .

په لاتیني تورو سه کېدلای سي چې د پښتو کلمو سم تلفظ افاده سي .

څنگه چې اوس په پښتو ټولنه کې پر پښتو - انگلیسي قاموس کار کېږي ، نو د دې دپاره چې د پښتو لغتونو د تلفظ د څرگندولو دپاره د لاتیني تورو یو داسې سیستم غوره سي چې د یوې خوا بین المللی شهرت ولري او د بلې خوا په افغانستان کې

په ژبنيو تحقيقاتو کې زموږ د پوهانو ترمنځ يو معيارې حيثيت
 غوره کړې، نو د عمل پر دېر شهر د دوشنبې په ورځ په پښتو-
 ټولنه کې يوه علمي غونډه وسوه. دې غونډې ته د فونيميکي
 الفبي دتاکلو دپاره دغه پوهان راغلي وو:

بناغلي پوټاند عبدالحی حبيبي

بناغلي پوټاند عبدالشکور شاد

بناغلي پوټاند حليم الهام

بناغلي عبدالرؤف بينوا

بناغلي پوټاند دکتور سيد بهاوالدين مجروح

بناغلي خټمر نوال محمد صديق روحي

بناغلي خټمر نند دى عبدالله خدمتگار

بناغلي دکتور مجاور احمد زياد

بناغلي خټمر نوال دکتور سيد الشاه پولاد

بناغلي خټمر نوال دکتور دولت محمد

بناغلي عبدالجليل و جدى

بناغلي خټمر نوال دکتور عبدالحکيم هدايي

په دې غونډه کې د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې په برخه کې
پوره بحث او غور و سو . وروسته له هراړخيزې شخړې ، د -
غونډې د ټولو گډون کوونکو د خول د پښتو ژبې د بڼو
د افادې د پاره يو فونيمیک سيستم ومنل سوچي دلته راوړل کېږي

د پښتو ژبې منلې سوې فونيمیکه الفبې

		د فونيمیک الفبې توري	معمول توري
<i>atal, sar, špa</i>	اتل ، س ، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس ، ويار ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>Pašto</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تور	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>joṛ</i>	جوړ	<i>j</i>	ج
<i>čākū</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دوشیمکی الفبی توری	معمول توری
<i>jāy</i>	حای	ج	خ
<i>coḵ</i>	شوک	c	خ
<i>xor</i>	خود	x	خ
<i>dod</i>	دود	d	د
<i>der</i>	دپر	d	د
<i>rap</i>	رپ	r	ر
<i>rūnd</i>	روند	r	ر
<i>zor</i>	زور	z	ز
<i>žwənd</i>	ژوند	ž	ژ
<i>zağ</i>	زغ	z	ز
<i>samūn</i>	سمون	s	س
<i>šəl</i>	شل	š	ش
<i>šāğəlay</i>	شاغلی	š	ش
<i>ğamay</i>	غمی	ğ	غ
<i>kār</i>	کار	k	ک

		د فونیمیک الفبہی توری	معمول توری
<i>gad</i>	گد	g	گ
<i>lās</i>	لاس	l	ل
<i>mor</i>	مور	m	م
<i>nən</i>	نن	n	ن
<i>maṛṇa</i>	منہ	ṛ	ن
<i>wāde, žarawal</i>	وادہ، ژرول	w	و
<i>har, sahār</i>	ھر، سہار	h	ھ
<i>yor, melmastyā</i>	یور، مہلمستیا	y	ی
<i>saray</i>	سری	ay	ی
<i>hosay</i>	ھوسی	ay	ی
<i>wir</i> (آسی) <i>āsi</i> ایسی	ویر	i	ی
<i>ter, maste</i>	تہر، مستہ	e	ہ
<i>kor</i>	کور	o	و (مچول)
<i>lūr</i> (گور) <i>gūru</i> گور	لور	lā	و (مروف)
<i>sur</i>	سر (پہ موسیقی کی)	u	پہنہ

۱۱

ebra

<i>ibra</i>	ابو (حاصل)	x 1	زبر
<i>nikə, luwastal</i>	نيکه، لوستل	ə	زورکی
درج دُخای دینو ولو دپاره دالاندی علامه منل سوپا ده:			
<i>Kuotá</i>	کوته	،	خج

احتیاطی: ت (θ)، ح (h)، ذ (ḏ)، ص (ṣ)،
 ض (z)، ط (t̄)، ظ (z̄)، ع (ʿ)، ف (f)،
 ق (q)، ٺ (ʾ)، معدوله واو (w̄)، جني (w)، انگلیسی (v)
 اوردوسی (B) په (v) .

د فونیمیکی الفبی احتیاطی توری

د پښتو ژبې د فونیمیکی الفبې د جدول په پانې کې دا احتیاطی
 په نامه ځینې توري لیکل سوي دي. د ژبنيو مسالو په علمي
 څېړنو کې د دې تورو لیکلو ته ضرورت لیدل کېږي. په
 همدې اساس د پښتو ژبې د فونیمیکی الفبې د جدول په

سوی دی.

کرو غواروچی ددخیلو عربی کلمو، لکه: { ثواب، حوض،
ذکاءوت، صبر، ضرر، طالب، ظالم } اصلی عربی تلفظ
اوددغو کلمو پسننو تلفظ سره مقایسه کریو، نو دمقایسه
دیانه مجبوره یوچی دیورتنیو کلمو اصلی تلفظ دافادی دپاره
هم په فونیمیکی الفبی کی تاکلی توری ولرو. اوس به دلته
دمثال په ډول دیورتنیو کلمو پسننو او اصلی عربی تلفظونه
په مقایسه کی ډول په فونیمیکی الفبی سره ولیکو:

پښتو تلفظ	اصلی عربی تلفظ	په لیکه
/ sawāb/	/ θawāb/	ثواب
/ hawz/	/ hawz/	حوض
/ zakāwāt/	/ dākāwat/	ذکاءوت
/ sábar/	/ sabr/	صبر
/ zarár/	/ zarar/	ضرر
/ tālīb/	/ tālib/	طالب
/ zālim/	/ zālim/	ظالم

هدانگه نوراحتياطي توري هم ددي مقصد دپاره ليكل
سوي دي. د / ع ، ف ، ق / مفصله شرحه د (فونيميكه
الفبي او دخيلي عربي كلپه) تر عنوان لاندني راغلي ده.

فونيميكه الفبي او دخلي عربي كلبي

پښتو ژبي په من وحي الفبي كې لس داسي توري
سته چي په دخيلو عربي كلو كې راځي. دغه
لس توري په عربي ژبه كې د خاصو عربي
رغونو دپاره ټاكل سوي دي. كه څه هم دغه
لس توري په هغو كلو كې چي پښتو ژبي ته داخلي
سوي او اوس په پښتو ژبه كې مستعملي دي، ليكل كېږي،
خو پښتانه يې د عربو په شان نه تلفظ كوي. دغه لس توري دا دي:
ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، ف ، ق .
ددغو پورتنيو تورو د جملې څخه، چي په عربي دخيلو كلو
كې استعمالېږي او د عربي ژبي د خاصو رغونو مانا يندگي كوي،

اووہیچا دپسنتوژ نیجی د بن غیر جوہ بنتا پراساس پہ مقنن
دول تلفظ کیری.

اووہ توری دای: ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ.
مثالونہ یچا لاندی شمول کیری:

پستو تلفظ	عربی تلفظ	پہلیکے
/ sābīt /	/ eābīt /	ثابت
/ hāsīl /	/ hāsīl /	حاصل
/ zakī /	/ dākī /	ذکی
/ sādīq /	/ sādīq /	صادق
/ zasīf /	/ zasīf /	ضعیف
/ tāqāt /	/ tāqāt /	طاقت
/ zarfiyāt /	/ zarfiyat /	ظرفیت
/ s /	/ e, s /	ث، ص
/ z /	/ d, z, z̄ /	ذ، ض، ظ
/ h /	/ h /	ح
/ t /	/ t /	ط

مگر د {ع، ف، ق} تورو د تلفظ په برخه کي بيا خبره
بل ډول ده.

ع / ۹ / د خيل کانسو نښت دی چي په عربي د خيلو
کلمو کي راځي. په لياک کي {ع} ليکل کيږي. چيني
پښتانه يچا عربي ته ورته د / ع / په ډول تلفظ کوي.

عادت /sādāt/

وعدة /wasdā/

عسکر /saskār/

مگر چيني پښتانه يچا بيا د وينا په وخت کي بيخي حذفوي
اوپوازي په هغو واوونو اکتفا کوي چي تر / ع / وروسته
يا د مخه راغلي وي. د حذفولو طريقه يچا په دې ډول ده:

(۱) که چيري د د خيلو عربي کلمو د سپلايو نو په سر کي
/ ع / وي نو په وينا کي دغه / ع / له منځه ځي او
پوازي ^{منځه} اول څخه شروع کيږي چي په سپلايو کي تر
/ ع / وروسته راغلي وي، يعنې په سپلايو کي دهغه
اول څخه شروع کيږي چي تر / ع / وروسته موقعيت لري

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/ādāt /	/sādāt /	عادت
/ājīl /	/sājīl /	عاجل
/ibādāt /	/sibādāt /	عبادت
/askār /	/saskār	عسکر

(۲) کہ چیری دعربی دخیلو کلمو دسپلا بونو پیدای
 کی / ع / وی نو پید وینا کی دغد / ع / له منخجی اوسپلاب
 پد هغد واول سن پای تدر سینی چی تر / ع / دمنخداغلی وی
 مثالونہ یی دادی :

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/mawzó /	/mawzós /	موضوع
/šuró /	/šuros /	شروع
/istimāl /	/istismāl /	استعمال
/widā /	/widās /	وداع

ف / f / دخیل کانسونینت دکیچی پد عربی دخیلو کلمو کی

راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / پ / او حُيني پي د عربي تلفظ

په ډول / ف / وايي. مثالونډي ډاډي:

فرمان / *farmān* /

فاصله / *fāsilā* /

فکر / *fīkar* /

صفت / *sifāt* /

ق / *q* / يو دخيل فونيم ډي چي په عربي دخيلو

کي راڻي. حُيني پڻستانه پي ډ / ک / او حُيني پي تقريباً د

عربي تلفظ په ډول / ق / وايي. مثالونډي ډاډي:

قانون / *qānūn* /

قاموس / *qāmūs* /

حقايق / *haqāyiq* /

د پورتنی لنډي يادوني تخه ډي چي ته سپړو چي:

(۱) د عربي ژبي ټولي هغه دخيلي کلي چي اوس په پښتو

ژبه کي استعمال يږي او په لیک کي دغه ټوري { ث ، ح ، ذ

ص ، ض ، ط ، ظ } پکښي راڻي د فونيم کي الفبي په ډاډي

تو دوسره يې ليکوي چې د دغو عربي تو د و پښتو تلفظ څرگند کړي

/sābīt/ ثابت

/sādīq/ صادق

/zakī/ ذکي

/zarūrāt/ ضرورت

/zālīm/ ظالم

/tāqāt/ طاقت

/hāl/ حال

(٢) /ق/ او /ف/ د پښتو ژبې دوه دخيل فونيمونه دي. دغه فونيمونه په دخيلو عربي کلمو کې چې په پښتو ژبه کې استعمال يې د اکثر و باسو د و پښتنو دخو عربي ته ورته تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو کې (د دخيلو عربي کلمو د تلفظونو په برخه کې) او هم په فونيمیکي الفبې کې دغه پوټي عربي تو دي په هغولا تيني تو د و سره ليکوي چې د عربي تلفظونو څرگند و لود پارا تا کل سوي بلکه:

/qāmūs/ قاموس

/qawl /	قول
/qalām /	قلم
/haq /	حق
/haqāyiq /	حقایق
/farq /	فرق
/farsi /	فرسی
/faysalā /	فیصلہ
/falsafā /	فلسفہ
/fāyda /	فایده
/farmān /	فرمان
/sifāt /	صفت

هغه دخیلی عربی کلمے چہ دتاریخ پہ اوږدوکی یی خپلی بی
 بدلی کرمی او او س پہ پستو ٲ به کی په اوښتی (مفغز)
 دول استعمال یی دپورتی قاعدی تخمه مستثنی گنہل کی بی
 د مثال په دول، د { کمیس، وخت } کلمی چہ او س
 په دغه شکل ویلی کی بی او هم په دغه شکل لیکلی کی بی،

اصلي عزني ليکلي شڪاونه بي { قميص، وقت } دي.
 ڪه چيري به قاموسونو کي ددي ڊول ڪلمو تلفظ لیکو
 او يا غوار وچي ڊا ڊول ڪلمي به فونيميکي الفبي وليکو، نو
 داسي به بي لیکو :

ڪميس /Kamis/

وخت /waxt/

په پڻتوڙ به کي داسي نوري مفعلي ڪلمي سترجي اوس
 په لياڪ اولوست کي يوازي په مفعن شڪل مستعملي دي، لکه:

اديره /adirá/ ✓

اورته /auráta/

اوداسي نوري ...

(۳) / ع / دپڻتوڙ بي يو دخيل فونيم دي. دغه فونيم به
 دخيلو عزني ڪلمو کي چي به پڻتوڙ به کي استعمال ٿي، ڊاڪٽرو
 باسواد وپڻتوڙ خود ڪلمو به زياتر وڀر خو کي سترجي ته
 ورته تلفظ ڪيري. به همدې اساس هم به پڻتو قاموسون
 کي (د دخيلو ڪلمو د تلفظونو به بر خري) اوهم به فونيميکي الفبي کي

دغځ پورتنی توری په هغه لاکه تیني توري سره لیکوچي د عربي
تلفظ د څرگندولو د پاره تا کله کل سوی دی، لکه :

عادت / *sādāt* /

عبادت / *ṣabādāt* /

وعدده / *wasdā* /

استعمال / *istismāl* /

د / ع / فونیم چې د کلمو په پای کې راغلی وي، کڅه

هم په اوسني مروج لیک کې لیکل کېږي، خو په زیاترو

مواردو کې نه تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو

قاموسونو کې (د دخیلو عربي کلمو د تلفظ په برخه کې) او هم په

فونیمیکي الفبې کې د دغځ توري تلفظ نه لیکو، لکه :

موضوع / *mawzó* /

شروع / *šuró* /

اجتماع / *ṣjt mǎ* /

وداع / *wǎdā* /

اوداسي نور ...

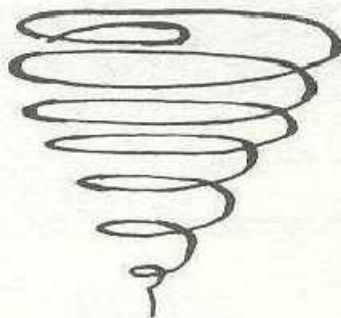
د پورتني (فونيمیکه الفبې او دخيالي عربي کلمې) بحث
 په نتيجه کې د پښتو ژبې د بشپړې فونيمیکې الفبې توپر
 په دې ډول ټاکل کېږي:

		مَجْمُولُ تَوِي	د فونيمیکې الفبې تَوِي
<i>sar, atál, špa</i>	س، اتل، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ویاړ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>paštó</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تود	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	تول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>sābít</i>	ثابت	<i>s</i>	ث
<i>jor</i>	جود	<i>j</i>	ج
<i>čākú</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دفتویمیکه الفبائی	معمول توویری
jāy	جای	j	ج
cok	خوک	c	خ
hāsīl	حاصل	* h	ح
xor	خورد	x	خ
dod	دود	d	د
der	دیر	d	د
zaki	ذکی	z	ذ
rap	رپ	r	ر
rūd	روند	r	ر
zor	زور	z	ز
žwənd	ژوند	ž	ژ
zağ	زغ	z	ز
sam	سم	s	س
šlūmbé	شلومبی	š	ش
sāoślay	سناغلی	s	س

		د فني ميكي الفونيتوري	معمول توري
<i>sādīq</i>	صادق	s	ص
<i>zarār</i>	ضرر	z	ض
<i>tāqāt</i>	طاقت	t	ط
<i>zālim</i>	ظالم	z	ظ
<i>sādāt, wasdā, mawzō</i>	عادت، وعدن، ضوچ	ʿ	ع
<i>ġemáy</i>	غمی	ġ ɣ	ع
<i>fāsílá</i>	فاصله	f	فا
<i>qānūn</i>	قانون	q	قا
<i>kār</i>	كار	k	كا
<i>gad</i>	گد	g	گا
<i>lās</i>	لاس	l	لا
<i>mor</i>	مور	m	ما
<i>nən</i>	نن	n	نا
<i>maná</i>	منه	n	نا
<i>wādá, žarawá</i>	واده، ژرون	w	وا

		دَفَنِيكِي الْفِي تَوْرِي	مَعْمُول تَوْرِي
<i>har, sahār</i>	حر، سحار	<i>h</i>	ه
<i>yor, wyār, melmaslyā</i>	يور، ويار، ميلمستيا	<i>y</i>	ي
<i>kor, obā</i>	كور، اوبه	<i>o</i>	و
<i>sūr</i>	سور	<i>ū</i>	و
<i>sur</i>	سُر (پستوي کے)	<i>x u</i>	پينين
<i>ibrā, imzā</i>	ابره، امضا	<i>x 1</i>	زبر
<i>wir</i>	وير	<i>i</i>	ي
<i>ter, masté</i>	تبر، مستي	<i>e</i>	ې
<i>sarāy</i>	سري	<i>ay</i>	ى
<i>helāy</i>	هپلاى	<i>əy</i>	ى
<i>nikā, zra</i>	نيكه، زره	<i>ə</i>	نورکے

دعوت و عهد بر خه

په دې برخه کې پښتو ژبې د فوډميکي
الفېبې د زده کړې د پاره يو خوشه وړه
اولنډی هم په اوښي مروج ليک
او هم په نو ايسميکې الفېبې سره ليکل سوړي.

دکوهستان شفق *da Kohestān šafāq*

هندوش پر سربې دي
که اسمان سره کناره ده

hendūkūš pār sar lambé di
ka asmān sra kenārā da

دکوم سوي زرگي آه دي
ياروينو فواره ده

da kūm sáwi zirgí-āh day
yā da winū fawārā da

که چلگيز دهم توره
چی له تيگي را بنکاره ده

دکوهستان شفق

*Kə čangéz də sásər túra
čiči la téki rāškārā da*

یا خو بل د مینی اور دی
د فلک پر پئی سوی کور دی

*yā xū bal də mīni or day
də falāk pre séway kor day*

د سکندر د وخت شهید دی
چسرت گوری بگرام ته

*də skandār də waxt šahīd day
pə hasrāt gūri bagrām tə*

یا لبوال روح دعا شق دی
چی د رحی دیار سلام ته

*yā lewāl roh də sāsūq day
čiči warjī də yar salām tə*

یا وال د سرد شرابو
چی تو میز بی یو جام ته

yā wālā da sro šarābū

či tūyizi yawá jām ta

دا میدان د کمر بلا دی

که سالو سور د لیلادی

dā maydān da karbalā day

kā sālū sūr da laylā day

دا زرگی د آسمان و چاود

که کینه د دپلوانه د

dā zirgāy da asmān wāčāwo

kā sinā da dewārā da

یا ساقی له لاره بنکته

چپه سوې پیمان د

yā sāqī la lāsá škōta

čapā sōwe paymānā da

او که دس د عبرت لیک دی

بنه زنجینه افان د

aw kə dars də sibrát lik day
sə rangina afsāná də

موب تہ یادہ جا نبازی کری
د نیکو نو سر بازی کری

mūz ta yāda jānbāzī kṛi
də nikhūnū sarbāzī kṛi

د مؤمن د زدہ پ دینو
شیرینو سو کری لاس دی

də momín də zṛə pə wīnū
širinó sūr kārāy lās day

کہ کفن ، شہیدانو
پرستو نیولی پاس دی

kə kafān də šahidānū
parištó niwálay pās day

یا دنیا کی خو نریزی دہ
پر افق پی انعکاس دی

yā dunyā ki xūnrizi da
pər ofūq ye insikās day

یہ ، شفق ، کوہستان دی
را چا پپرہ پر آسمان دی

ya, šafāq da kohestān day
rāčāpéra pər asmān day

دی شفق کی ستوری شکاری
کہ صدف دی سرہ دیاب کی

de šafāq ki stūri škāri
ka sadāf di srə daryāb ki

یا حس زدہ ، شاعر دی
چی ددوب سوی پہ خوناب کی

yā hasās srə da šasīr day
či dūb səway pə xūnāb ki

یا یتیم دی او بنگی خا ختی
دی ہر سپدب کی

yā yatīm day ūski cācē
dāde dāhar pā selāb ki

که سپین غائب دی خُلبه کی
دمجوبی پسره خو له کی

ka spin gās di jāledā ki
dā mahbūbi pā sra acula ki

دا پر غونو اوریج نه ده
دود سو جگ له کوهستانه

dā pā grūnū oryāj nā dā
dūd sū jāg la kokestāna

یا سپری پانی تاریخ دی
چی قصی کمری له بامیان

yā speré pāni tārix day
či qasé ki la bāmyāna

یا خوگرد زموږ پښو دی

چی باج خلی له آسمانه

yā xū garō zumūz də pso day
či baj áxli la asmāna

داچی شنی د کی و کی دی
د آسمان د رخ خو بی دی

dā či šne dāki walé di
də asmān də mæx xwle di

لنسی

تہ بختوری سوداگرہ
چی مر غاری خرخوی شہری خالونہ

tə baxtawār ye sawdāgāra
či marǧalāri xarcawé šmeré xālūna
ما د آسمان سپینہ سپونہ کی

چی د جانان پر کیری تل ولاں یلہ

mā də asmān spīna spozmāy ke
či də jānān pər kizdāy təl walāra yāna

سپيني ڪوتڙي ڪندڙ والڳ سي

زما يا دين جي دڪين دي بند شالو

spini kote di kandwale si

zmā yādizi da kizdāy ʔa šamālūna

ڪردين ڪري گود رتہ راسہ

۽ بہ منگی پہ لپو ورو- ورو پو

ka didān kre gūdār ta rāsa

za ba mangāy pa lōpū wrō-wrō ʔa kawāma

گود رتہ راسہ راسہ

يو شبہ بہ دي پہ بند ۽ وويتمہ

gūdār ta jam rāpasé rāsa

yawā šebā ba di pa ʔa zra wawināma

خولہ بہ دخلی پہ رضا درکم

منگی مي ولي بنوروي لندہ دي کمرہ

xcwla ba ʔa xcāy pa razā dārkam

mangāy mi wāli sorawé landā di kūrāma

خومره به بنه وي

cúmra bæ şə wi

چې په سپين مخ دې زلفې خورې وي
سترگې دې تورې شونډې لاسې وي

če pə spin məx de zəffe xwaré wi

stárge de tóre šúnde de sre wi

زېم او ته يې ناز و نخرې وي

خومره به بنه وي، خومره به بنه وي

zə yəm aw tə ye nāzo naxré wi

cúmra bæ şə wi, cúmra bæ şə wi

چې زه حيا کړم او ته شوخي کړې

زه جرئت نه کړم خو ته مستي کړې

če zə hāyá Kṛəm aw tə šoxí Kṛe

zə jurát nə Kṛəm xu tə mastí Kṛe

شې مهربانه او دلداري کرې
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

še mehrabāna aw deldāri Kṛe

cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

چې مې حياشي لېر غوندي لري
زه درن دې شم ته وايي لري

če me hayā šī laṣ ḡūnde lāre

zə dər nezdé šəm tə wāye lāre

زه ته شروع کړم. د عشق سندارې
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

dər tə šuró Kṛəm də sīšq sandāre

cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

چې ستا پدغا به وي امپلونه
زه دې وړيل کي ښه دمه گلونه

če stā pə ḡāra wi amelūna

zə de warbāl ke zdāma gulūna

ته راته وايي دزره حالونه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə rāta wāye də zrə hālūn a
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي درته وایم په مایي گرانه

له ټول عالمه له درست جهاننه

če darta wāyem pə mā ye grāna
lə ʔol sālāma lə drəst ja hāna

ته وايي نه يم دومره ارزانه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə wāye nə yəm dūmra arzāna
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي شم بپخوده او هرڅه وایم

د پوره دي زيات له حده ستايم

če šəm bexūda aw hārca wāyem
dəra de zyāta lə hāda stāyem

ته راته واي چي زه خوستايم
خومره به بندروي، خومره به بندروي

ta rāta wāye če zə xū stāyām
cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

لنبي

دنجلی تي ترمي لاس وروډ

دغرخنی په خپي يې وو هل توپونه

da njalāy ti ta mi lās wāruwār

da ġarcanāy pa cer ye wāwa hal topūna

دنجلی درې شپه مزه کړي

تنگي پايڅې زړي پښې ولږگامونه

da njalāy dre šāya mazā kīri

tāngi pāyčé žrī paṇé wārō ġāmūna

چي خوله مي خودې صرفه پرې کړه

شکره نه ده چي په تول به که سينه

či xwla mi xwre sarfá pre mákwa
šakára náda či pa tol ba káma sína

سبابه بیاکدی بارینی

ددبنت گلان به ستالنه بویوینه

sabá ba byā kádi bārizē

da dašt gulān ba stā lamāna būyawína

چی دوصال دپیالو وپش و

زه په خنخیر د خیل قسمت تری و مه

či da wisāl da pyālō weš wū

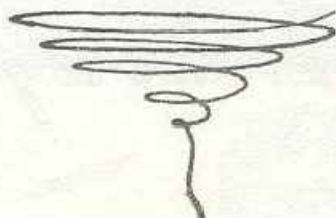
za pa jārijir da xpal qasmāt tarāle wāma

که دی دیدن زما په کاری

سپوڼی ته گوره زه پر بام ولاړه یمه

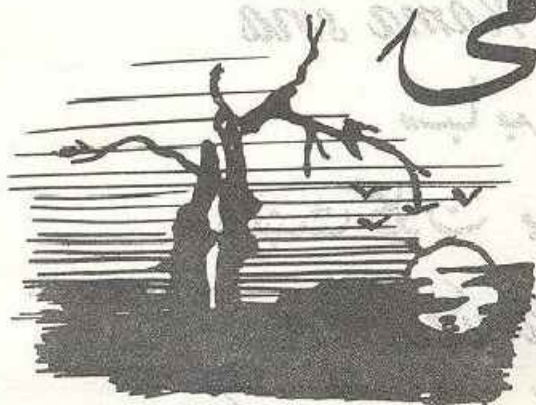
kā di didān zumā pa kār wi

spozmāy ta gōra za par bām walāra yāma

Spozmay

سپوڙي

د آسمان لويه دنيا كي
تر سپوږمي سنكلي پيا

*Da asmān lōya dunyā ki
ta spozmay skwale zebā ye*

رنگ الوقي گون زرده
تر ویشتي پوزه چايي

*wang alwūte gūnā zārda
ta wistāle pō zra čā ye*

جورده مانندي غمجنه
خوڪ دي نستريك تنه اي

*Jōra mā gūndi ġamjāna
cok di nāsta yak tanhā ye*

داترو وایله مینین
خرد سوئی نازیندین

rāta wāwāya la mīnī
ca dar sāwi nāzanīnī

لاهلانده سره بنورین
په شپه هر جای کی ولارین

lālahānda sarā sōre

pa špa har jāy ki walāra

محبت یو په زریه سوی
داسره کبینه سوی دواره

muhabāt yū pa zra sāwi

rāsa ksenū sarā dawāra

زه به تاته زرگی تش کرم
تروماته لاس تر غاره

za ba tāta zirgāy taš kram

ta wamāta lās tar gāra

غرمیننی به نیمی کرو
پدیوازی سومر ژاره

ġam da mīni ba nimāy krū
Pa yawāzi sar mazāra

بایستری پگلای یی
داسمان پغلغلی یی

sāyistā ye gulāy ye

da asmān pēgla njalāy ye

لکراوس جی پی خواهم
دمینو هر جای ملرو بی

lāka as ci ye paxwā ham

da mayānū hāyāy mla we

خوار عنون که پسارا و
ترمسیر و رسره و بی

xwān mayānū ka par sārā wū

ta ham sāma wār-sarā we

دشیرینی حال دی ولید

دفرہار پنم کی تروی

da širīni hāl di wālid

da farhād pa ġam ki ta we

چی بہ راز مینی خپور

دھند مجلس دیوے

či ba rāz da mīni xpor wū

da haġā majlās dewā we

مقتولان عشق لیدل تا

پرور۔ دردی پڑتا

maqtulān da ʿišq lidāl tā

pa wro wro ba pre žarāl tā

وفادارہ معشوقی

دعاشق دردی توتی

wafādāra masšūqā ye

da sāsūq da zra totā ye

لنسی

طالب خدای که به طای
پر کتاب پروت پی یادوی شنکی خالونه

taléba xodāy kha ba mulā se
par Kitāb prot ye yādawé šinkī xālūna

طالب روزی که کتابت
ستاد کتاب ترا شود پردی ز ما خالونه

تا که در آن روزی پر برده
نویک زمانه سپینه خوله به در کومه

rāsa da xān nokarī prézda
nokār zumā sa spīna xwla ba dar kaxāma

تینگ می مه نینه په غمبز لکړ
سبا په بوی د لونگیږ د حنښه حینه

tinga me ma nisá pa ghez ki
sabá babūy da lawangin dar cāca jīna
خلک په چول لکړ تال لکړ بړي

زه د شنا تر سینی لاندی تالا سومه

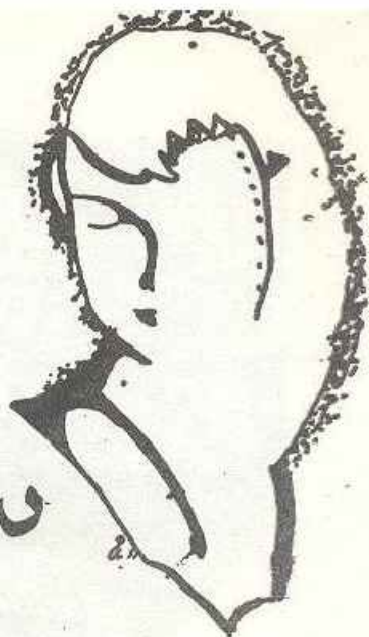
xálati pa čol ki tālá kīzi

za da āšnā tar siné lāndi tālá swáma

یو وار تینگ په غمبز را
چی د تهر روپی در گدی و دی کومه

yaw wāri tinga pa ghez rāsa

či da tatār rūpāy di gādi wādi kīwāma

ساقی آغاس

ساقی چراتہ کاسہ نیمہ شراب لری کہ نہ؟
پہ خواک کبھی چراتہ چنگ ویا پابلن کئے کئے؟

sāqī čārta kāsá nīma šarāb laré ka na?

pa xwā kse čārta čāngū yā rabāb laré ka na?

ثواب دزاہد انوملایانو شہ نصیب
رند انوتہ رنگیر غونڈک عذاب لری کئے؟

sawāb da zāhadānū mulāyānū ša nasīb

rindānū ta rangīn gūnde sawāb laré ka na?

مسیحہ! دامہ چچا تہ مریار خوبے
دارو چرتہ دسویاز راکباب لری کئے؟

masīha, dā manāma če ta māri raḡawé

dārū čārta da sāwi zra kabāb laré ka na?

چي مستو تو مباح کاندي ڀه ميون ميبيدل
اوسر وايه ملاحان لاهي ڇي ڪتاب لرن ڪرند؟

če mástú to mabáh Kāndi pa máyū lambedál
as uēya mulājāna če kítāb laré ka na?

راغلي ڀه داخيل دنيا ڀي لاهي ڪوم
دي ڇم ڪي ڇه ڇه ڇه ڇه شراب لرن ڪرند؟

rāḡāley yam. dā xpāla dūnyāgāy lāhū Kāwām

de xum kse ca qatrā nima šarāb, lare Kana?

دگن جي عني ده اوچي شوندي ڊگمل
راواروه ساقي ڇه ڇه ڇه ڇه نابلر ڇه ڪرند؟

da xum be szatí da uče šūnde da ajmál

rēwārawa sāqí ca may nāb lare ka na?

سپون می

سپون می دلور و غرون پاسه سبوی پد سبوی پد
سپینه رنایه لوی دشتو خور پده خور پده

spozmáý da lwáru ġro da pása swayedá swayedá
spína ranā pa lúyū dásto awaredá awaredá

وین می دگلوه عطر و نوسی
شپی د شینوله آواز و نوسی

wazmé da gúlū la satrúnū sará
špe da španó la āwāzúnū sará

نشپی د میوه جامو نوسی
زما په لاسو کسبې خنئی ونه دگناه اجول
توبه وه ماته

našé da máyo la jāmúnū sará

zmā pa lāsó kse janjirúna da guná ačawál
tobá wa máta

زه دانشي له پيچي تابه او شتم او شتم
دادمچلو له گرميو تاو پد تاو پده

za da našé la pičó tába awustám awustám

dā da mačáko la garmáyū tāwedá tāwedá

ماله عصيان او گنا هولونوسوه

دي له مستي او هوسونوسوه

mā la sasyan aw gunāhūnū sará

de la mastáy aw hawasūnū sará

ساقی له دکو گیل سونوسوه

لاخي دميني دوف او د مستي کولي

خیاویده وه

sāqí la dákū gilāsūnū sará

lāfe da míne da wafá aw da mastáy kawále

hayá widá wa

Σ ۵۰

دائستی کی زوالہ غیبی زنگیدہ زنگیدہ

زہ پہ ہو س اور پہ گناہ کی دویدم دویدم

dā pa mastāy ki zmā la ġīze rangedā rangedā

za pa hawās aw pa ġunā ki dūbedām dūbedām

لہ تجیو تیو ام ماونوسہ

لہ سبکوں سبکوں عند ابو لوسہ

la tázyū tázyū armānūnū sará

la škúlū škúlū sazābūnū sará

د زلمیتوب لہ کراونوسہ

د سبکوں وون رنہا دستی پردہ و خیلہ

مینہر سواستوہ

da zalmitób la Karāwūnū sará

da sabāwūn ranā da satar pardā wácirala

mína ruswá šwa

مشهور mahšār

مشهور مرد را حد محشردی عکله سوچی اسمان سوچی
خم له اونه سون چوی پیاله سوچی مستان سوچی

šáyyxa mátrāja mahšār day mjāka swāji asmān swāji
xum la óra sará čáwi pyálá swāji mastān swāji

دسکرتو مجرونه د سینو گراب ته لوی پوی
په د وین خکی پای کو بی ده خپه سوچی توفان سوچی

da skarwātū majmarūna da sinó gardāb ta lwiz i
pa dozāx kú pāykóbí da capá swāji tofān swāji

د سوماله خمه اخلی د جمشید په جام جامونه
د زردشت لحد اور واخست خرقه پوشر زاهدان سوچی

da somá la xúma áxli da jamšéd pa jam jamūna
da zardāšt lahad or wāxist xarqapōš zahīdān swāji

مهارت د عمر غواري په مجلسي و رگه يدي
ديچور نندا نوخاي دي سست مذهب اوليان سوچي

mahārāt da sūmar ġwārī pa majlās čī wargadīzi
da paxó mindānū jāy day sust mazháb aw imān swāji

بد مستي ده هيا هو دي تونې سر پر سر ماتېري
چيغي وړغلي عراب ته توبه سوچي شينخان سوچي

badmasti da hayāhūy day tobé sar par sar mātizī
čigi wārgle mīkrāb ta tobá swāji šayacān swāji

دامسلك دخرايات دي په هر خم كي خرابه دي
حريفان پكښي غرقيري ساقی سوچي نندان سوچي

dā maslāk da xarābāt day pa har xam ki xarābāyedi
harifān pakšé ġarqīzi sāqī swāji mindān swāji

دمطرب شهبان په لاس دي احساس نغیرې سره کړه
عقل فکر او راخيستی اپلاتون اولقان سوچي

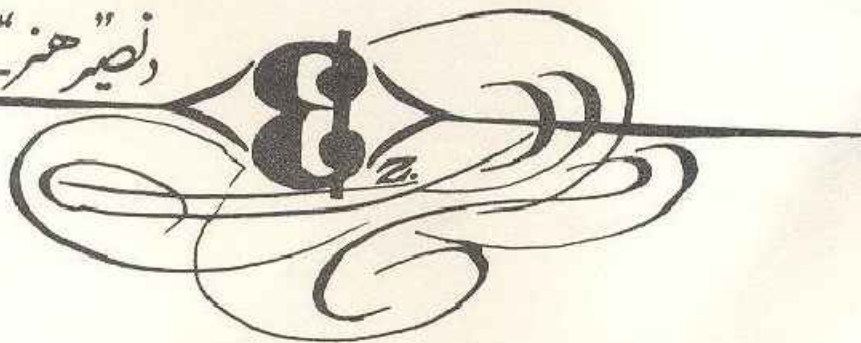
da mutrib šahbāz pa lās day da ihsās naġmāye sra kra
sāqal fikir or axīstay aptātūn aw luqmān swāji

عقل لاره وركه كره د جنون ندير جي ته لوپن جي
د مجنون فكر سلطان دي دانا سوچي نادان سوچي

sāqal lāra wrāka kāre da junūn ġīzi ta lwīzi
da majnūn fikar sultān day dānā swāji nādān swāji

پاکی

د نصیر حسن - پستون په خط

دكتور عبدالحكيم هلالى
دكتور مؤلف

DR. ABDUL HAKIM HELALI

PASHTO PHONEMIC

ALPHABET

Pashto Academy

KABUL, 1976

Government Printing House

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**